

حکمرانی هوشمند و مدیریت منازعه جمهوری اسلامی ایران در قبال ایالات متحده

قدرت احمدیان، فرشته بهرامی‌پور

چکیده

جمهوری اسلامی ایران با نظام دینی مبتنی بر اسلام سیاسی، همواره مورد تهاجم سیاست‌های آمریکا قرار گرفته است و هرچند تلاش‌هایی برای بهبود روابط دو طرف انجام شد اما رویکرد مبتنی بر تقابل در رفتار ایالات متحده نسبت به ایران نهادینه شده است و هدف اصلی آن تغییر رفتار ایران در راستای تأمین منافع ملی خود است. در چنین شرایطی لازم است ایران یک الگوی مناسب برای مدیریت منازعه با سیاست‌های ایالات متحده داشته باشد. سوال اصلی که در اینجا مطرح می‌شود این است که: چه نوع حکمرانی می‌تواند به مدیریت مطلوب منازعه جمهوری اسلامی ایران با ایالات متحده کمک کند؟ در پاسخ به این سوال در چارچوب حکمرانی هوشمند، این فرضیه به سنجش گذاشته می‌شود که: ایران برای مدیریت منازعه خود با آمریکا و با هدف موازنه‌سازی و اقدام مقابله به مثل باید شش مؤلفه همکاری با سازمان‌های بین‌المللی، توسعه کشور، دیپلماسی عمومی، همگرایی اقتصادی، فناوری و قدرت نظامی را در سیاستگذاری خود مورد توجه ویژه قرار دهد.

کلید واژه‌ها: حکمرانی هوشمند، ایران، ایالات متحده، مدیریت منازعه.

۱. بیان مسئله

با پیروزی انقلاب اسلامی ایران و شکل‌گیری نظام جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر پایه‌های دین اسلام، مناسبات ایران و آمریکا وارد مرحله تنش و منازعه شد. ایران با خروج از بلوک غرب به منافع ایالات متحده در جنوب غرب آسیا ضربه سختی وارد کرد. پس از آن آمریکا با روش‌های مبتنی بر قدرت نرم، سخت و هوشمند سعی داشته است ایران را مهار کند. این کشور در کنار رویکرد تحریم، تهدید و فشارهای اقتصادی و سیاسی

خود به مقابله نرم روی آورده و در پی تضعیف بنیادی اعتقادی نظام به عنوان یک راهبرد کلیدی برآمد. گاهی نیز به صورت همزمان قدرت سخت و نرم را با یکدیگر علیه ایران بکار گرفتند که اصطلاحاً قدرت هوشمند می‌نامند. قدرت هوشمند درواقع هرگونه فشار و تهدید نظامی به همراه اقدام روانی و تبلیغات رسانه‌ای را شامل می‌شود که جامعه یا گروه خاصی را هدف می‌گیرد و رقیب را به انفعال یا شکست وادار می‌کند. جمهوری اسلامی ایران به دلیل طرح باورهای دینی و جهت‌گیری‌های استقلال‌طلبانه از اول انقلاب در برابر آمریکا قرار گرفت. این منازعه مستمر بوده و تداوم یافته و در حال تعمیق و گسترش است و نشانه‌ای از این مسئله را می‌توانیم در رویکرد دول غربی نسبت به ایران ببینیم (بازگشت تحریم‌ها). سوال اصلی که در اینجا مطرح می‌شود این است که: چه نوع حکمرانی می‌تواند به مدیریت مطلوب منازعه جمهوری اسلامی ایران با ایالات متحده کمک کند؟ این مقاله بر مبنای مؤلفه‌های قدرت هوشمند سعی در بازسازی یک چارچوب نظری تحت عنوان حکمرانی هوشمند به عنوان معیار تجزیه و تحلیل نسبت سؤال و فرضیه مقاله دارد. از اینرو مقاله در چند بخش ارائه خواهد شد. بخش اول به چارچوب روشی و نظری مقاله اختصاص پیدا می‌کند که آنگونه که گفته شد با تکیه به سامانه نظری قدرت هوشمند به دنبال ارائه یک چارچوب نظری مفهومی تحت عنوان حکمرانی هوشمند خواهیم بود. بخش دوم به استمرار و تعمیق منازعه جمهوری اسلامی ایران و نظام سلطه به ویژه جریان‌ات و رویدادهایی که در سال‌های اخیر پس از خروج آمریکا از برجام شکل گرفته است اختصاص خواهد یافت. بخش سوم با عنوان «حکمرانی هوشمند؛ معیار مدیریت منازعه: الگویی برای مدیریت منازعه جمهوری اسلامی ایران در قبال آمریکا به تجزیه و تحلیل ضرورت کاربست حکمرانی هوشمند در سیاستگذاری امنیتی و سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران اختصاص یافته و از اینرو سعی می‌شود با تکیه به سامانه نظری مقاله به تبیین الگوی مناسبی برای مدیریت منازعات بین‌المللی پردازیم.

۲. چارچوب مفهومی: حکمرانی هوشمند

یکی از مفاهیم امروزی رایج در علوم سیاسی و روابط بین‌الملل قدرت هوشمند است. با تعیین عناصر قدرت هوشمند و حکمرانی خوب می‌توانیم مفهوم حکمرانی هوشمند را بسازیم. براین اساس شاخص‌های قابل سنجش حکمرانی هوشمند که می‌تواند در مواجهه با منازعات بین‌المللی و حتی داخلی کارآمد باشد در مباحث ذیل مورد بحث قرار می‌گیرد. در عصر حاضر همه کشورها، چه توسعه یافته و در حال توسعه، به دنبال شکل جدیدی از

حاکمیت هستند که با زمان و مسائل آنها سازگار باشد تا بتوانند در رقابت‌های اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی منافع خود را تأمین کنند و در راستای توسعه پایدار اقدام کنند (Keping, 2018: 1). حکمرانی خوب هشت ویژگی اصلی دارد: مشارکت و ثبات سیاسی، ابراز عقیده، پاسخگویی موثر، شفافیت، کارآمدی، عدالت و کنترل فساد، مسئولیت‌پذیری و حاکمیت قانون. در حکمرانی خوب اطمینان داده می‌شود که فساد به حداقل می‌رسد، دیدگاه‌های اقلیت‌ها در نظر گرفته می‌شود، صدای افراد آسیب‌پذیر جامعه در تصمیم‌گیری‌ها شنیده می‌شود و همچنین حاکمیت پاسخگوی نیازهای حال و آینده جامعه است (Sheng, 2017: 1). از سوی دیگر قدرت هوشمند ظرفیت‌های مرکب از قدرت نرم و سخت برای بازیگران ایجاد می‌کند و اهداف آن‌ها به طور مؤثر و کارآمد پیش می‌رود. به دلیل تغییر شرایط بین‌المللی و شرایط داخلی دولت‌ها، قدرت هوشمند به یک ضرورت امنیت ملی تبدیل شده است (Wilson, 2008: 110). از ترکیب دو مفهوم فوق می‌توان به مفهوم جدید «حکمرانی هوشمند» رسید. حکمرانی هوشمند اغلب برای توصیف فعالیت‌هایی است که با استفاده از راه‌حل‌های به روز نوظهور، همراه با استراتژی‌های نوآورانه برای دستیابی به ساختارهای حکمرانی چابک‌تر و انعطاف‌پذیر و زیرساخت‌های حاکمیتی سرمایه‌گذاری می‌شود و مورد استفاده قرار می‌گیرد (Pereira & et al, 2018: 10). برای حکمرانی هوشمند می‌توان شش مؤلفه را در نظر گرفت:

۲-۱. اتحادیه‌ها، مشارکت‌ها و نهادها: این خصیصه امکان حضور دولت‌ها را در برنامه‌های بین‌المللی و

مقابله با چالش‌های جهانی را فراهم می‌سازد. خصیصه فوق در واقع برنامه خروج دولت‌ها از انزوا است. بر این مبنا دولت‌ها در نهادهای بین‌المللی حضور مؤثر دارند، با شرکای بین‌المللی اتحادیه-های بین‌المللی را از نو تقویت می‌کنند و میان دولت‌ها و حقوق بین‌المللی نوعی نزدیکی و هماهنگی ایجاد می‌نمایند. بدیهی است این نهادها دربرگیرنده تمام نهادهای نظامی، اقتصادی و فرهنگی بین‌المللی می‌باشد. براساس حکمرانی هوشمند قوانین، هنجارها و نهادها با ایجاد وابستگی متقابل موجب همکاری بیشتر و ایجاد ثبات و امنیت دولت‌ها در سیستم بین‌المللی می‌شود.

۲-۲. توسعه جهانی: این مساله به توانایی یک دولت در ارتقاء توسعه اقتصادی، سیاسی و اجتماعی

نسبت به دیگر دولت‌ها برمی‌گردد. لازمه اتخاذ این وجه از حکمرانی هوشمند توسعه داخلی است. توسعه داخلی باید محور اقدامات بین‌المللی باشد؛ به عبارتی می‌توان از طریق نهادهای داخلی چون دانشگاه‌ها، شرکت‌ها، سازمان‌های مذهبی، سازمان‌های غیردولتی و... در فرآیند خارج از کشور شرکت کنند.

۲-۳. **دیپلماسی عمومی:** دیپلماسی عمومی در برابر دیپلماسی مخفی قرار دارد. حسب این نوع از دیپلماسی، دیپلمات‌ها بایستی عملکرد شفاف و آشکاری داشته باشند و خود را در معرض رسانه‌ها قرار دهند و رسانه‌ها را به خود همراه داشته باشند. در این‌جا دیپلمات‌ها فقط با دولت‌ها گفتگو نمی‌کنند، بلکه از طریق رسانه‌ها با افکار عمومی داخلی و بین‌المللی حرف می‌زنند. بدیهی است در این‌جا شبکه‌ای از روابط میان سازمان‌های غیر دولتی و شهروندان و دیپلمات‌ها به وجود می‌آید. دیپلماسی عمومی تنها تبلیغات یک حکومت از اقدامات خود نیست بلکه نگرش، ارزش‌ها و هنجارهایی است که بر آن تمرکز دارد و براساس آن عمل می‌کند (Medeiros & Ayres, 2011: 3-9).

۲-۴. **همگرایی اقتصادی:** واقعیت دوران جدید، همگرایی اقتصادی جهانی و وابستگی متقابل در حوزه‌های تجارت جهانی است. بر این اساس که امروزه اقتصاد آزاد به یک بعد مهم جهانی شدن تبدیل شده است. باید پذیرفت که حضور در این فرآیند مهم بخش جدی حکمرانی هوشمند یک کشور را تشکیل می‌دهد. همگرایی اقتصادی جهانی به منزله حضور مؤثر در نهادهای اقتصادی بین‌المللی است.

۲-۵. **تکنولوژی و نوآوری:** مساله تغییرات اقلیمی و بحران‌های زیست محیطی لزوم پرداختن به تکنولوژی و نوآوری‌های تکنولوژیک به‌ویژه در انرژی را به بخش مهمی از قدرت هوشمند تبدیل کرده است. بدیهی است عدم توجه به مساله انرژی‌های نو، حفظ محیط زیست و نوآوری‌های صنعتی یک ضعف عمده در قدرت هوشمند است (Armitage, Nye, 2007: 43-60). از سویی در حکمرانی هوشمند می‌توان از طریق استفاده از فناوری‌های نوظهور پایه‌های حاکمیت را محکم کرد. به عبارتی با استفاده از فناوری‌های نوین ارتباطاتی و اطلاعاتی می‌تواند برای بهبود تصمیم‌گیری از طریق همکاری بین ذینفعان مختلف، از جمله دولت‌ها اقدام کنند. در این حالت، ابزارهای مبتنی بر فناوری‌های نوین، می‌تواند عاملی برای افزایش تعامل دول باشد (Pereira & et al, 2018: 1).

۲-۶. **قدرت نظامی:** طیف وسیعی از فناوری‌های نظامی جدید در حال ظهور هستند و پتانسیل دارند نوع جنگ‌ها و تهدیدها را در زمینه‌های مختلف زمینی، دریایی، فضایی و سایبری تغییر دهند. قدرت نظامی نیازمند نوسازی است. اهداف نوسازی عبارتند از: کاهش فاصله قابلیت‌های نظامی، افزایش کیفیت توانایی نظامی و کاهش هزینه‌ها؛ که این امر نیازمند جایگزینی سلاح‌ها و سیستم‌های نظامی با فناوری‌هایی است که توانا تر و تحول‌پذیر باشند. نوسازی چیزی بیش از بعد سخت

افزایی است. در گذشته غالباً قدرت نظامی به صورت سخت‌افزاری و توسط دولت‌ها پیش می‌رفت، اما اکنون بخش خصوصی نیز، برای تغییر نحوه طراحی و ساخت تجهیزات نظامی و نحوه مقابله از طریق آن‌ها، به این حوزه ورود کرده است. این بخش به دنبال افزایش فناوری‌های مبتنی بر کارایی هوشمند است. وزارت دفاع کشورها در تلاش هستند با سرمایه‌گذاری در جاهایی مانند جنگ الکترونیک، تجزیه و تحلیل داده‌ها، انرژی فناوری اطلاعات و ارتباطات و شبکه، هوش مصنوعی، بیوتکنولوژی و ... قدرت نظامی خود را ارتقاء ببخشند. زمان نوآوری این سیستم‌ها به مراتب سریع‌تر از ابزارهای نظامی سنتی است (Goure, 2018). در این چارچوب باید بیان کرد که ایران می‌تواند با اعمال حکمرانی هوشمند مبتنی بر پنج مؤلفه فوق، جایگاه منطقه‌ای و بین‌المللی خود را ارتقاء ببخشد و حساسیت‌های ایجاد شده توسط ایالات متحده در افکار عمومی جهان علیه خودش را با انجام اقدامات مقابله به مثل از بین ببرد.

۳. استمرار و تعمیق منازعه در مناسبات ایران و غرب

تنش بین ایران و آمریکا از همان اوایل انقلاب اسلامی ایران با به دست گرفتن سفارت آمریکا توسط انقلابیون آغاز شد. در پی بحران کویت (۱۹۹۰-۱۹۹۱) ایالات متحده سیاست «مهار دوجانبه» علیه ایران و عراق را اتخاذ کرد که نتیجه مطلوب را به دست نیاورد. ایران مخالف دخالت آمریکا در خاورمیانه و حمایت مستمر آن از اسرائیل است و با دو متحد خود یعنی حزب‌الله و حماس به دنبال تضعیف آمریکا و به تبع آن اسرائیل بوده است. استفاده اصطلاحاتی چون «شیطان بزرگ» توسط ایران علیه آمریکا و اصطلاحاتی چون «بنیادگرایی اسلامی»، «دولت خشن» و «محور شرارت» از سوی ایالات متحده علیه ایران باعث تعمیق تنش بین این دو کشور شد. از این رو آمریکا مواضع خود را از سیاست مهار دوجانبه به سیاست تغییر رژیم در ایران تغییر داد (Hussain, 2015: 32). بعد از انقلاب اسلامی، ایران هر گونه قدرت و کنترل دول خارجی را ظالمانه می‌دانست و تمایلات ضدغربی به ویژه ضدآمریکایی از خود نشان داد و شعار «مرگ بر آمریکا» به سرعت فریاد اعتراضی انقلابیون شد. با توجه به نگاه ایران به آمریکا به عنوان یک کشور نئوامپریالیستی، تهاجم عراق به ایران را نیز یک نقشه آمریکایی برای از بین بردن تفکر اسلامی و شیعی می‌دانستند. در سال ۱۹۸۷ آمریکا مستقیماً وارد جنگ شده و تهدید علیه جمهوری اسلامی ایران را افزایش داد (Mc Cain, 2015: 11-13). افشای برنامه هسته‌ای ایران در ۲۰۰۲ به منبع دیگر درگیری و تنش بین دو کشور تبدیل شد. ادعای ایرانیان مبنی بر حق استفاده صلح‌آمیز از انرژی هسته‌ای طبق ماده چهارم معاهده منع گسترش سلاح هسته‌ای و موضع ایالات متحده در مورد دستیابی ایران به سلاح‌های کشتار جمعی برای هر دو غیر قابل اطمینان بوده است و نتوانستند به

یکدیگر اعتماد کنند. به همین دلیل ایالات متحده تحریم‌های سنگین و چندجانبه‌ای علیه ایران وضع کرد. هرچند تلاش‌هایی در دوره اصلاحات و سازندگی برای عادی‌سازی روابط دو کشور صورت گرفت اما مواضع ایالات متحده علیه ایران مانع تحقق روابط عادی دوجانبه شد و روابط آن‌ها به سوی تشدید «کاهش اعتماد» حرکت کرد. چهار موضوع اصلی که ایده عادی سازی روابط ایران و ایالات متحده را تضعیف می‌کند عبارتند از: تفکر انقلابی ایران، برنامه هسته‌ای ایران، حمایت ایران از گروه‌های غیردولتی منطقه و مخالفت ایران با ساختار امنیتی خاورمیانه مورد نظر ایالات متحده (Hussain, 2015: 33-34). وزارت خارجه ایالات متحده به طور مداوم بیان کرده است که: «ایران و متحد اصلی آن حزب الله لبنان دارای شبکه گسترده‌ای از نیروها در اروپا، آمریکای لاتین و جاهای دیگر هستند که می‌توانند علیه نیروها و منافع ایالات متحده در خاورمیانه و خارج از خاورمیانه عمل کنند.» مقامات ایرانی بارها گفته‌اند که درگیری مسلحانه را آغاز نمی‌کنند با این حال دو طرف گفته‌اند در صورت حمله با توسل به زور پاسخ خواهند داد که این رویکرد موجب افزایش پتانسیل تنش بین دو طرف می‌شود. افزایش تعداد نیروهای نظامی آمریکا در منطقه اخیراً تنش‌ها را تشدید کرده است (Katzman, 2019: 1-2). تنش‌ها از ابتدای دولت ترامپ به طور پیوسته افزایش یافته است، وی از برجام خارج شد و تحریم‌های شدیدی علیه ایران اعمال کرد و به منظور قطع صادرات نفت ایران، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی را در لیست گروه‌های تروریستی قرار داد. سانام وکیل، پژوهشگر ارشد مسائل خاورمیانه و شمال آفریقا، بیان می‌کند: «عدم درک دولت ترامپ درباره ایران، فقط شعله‌های آتش را برافروخته‌تر می‌کند. ترامپ در دولت خود بارها از ایران به عنوان تهدیدی علیه امنیت بین‌المللی یاد کرده است، اما جزئیات مشخصی درباره تهدید فرضی از ایران ارائه نکرده است. با خروج ایالات متحده از برجام و همچنین عدم کارآیی مناسب سایر طرف‌های برجام، ایران در پاسخ به این اقدامات اعلام کرد که به تعهدات خود در قبال توافق هسته‌ای پایان می‌دهد و در راستای کاهش تعهدات برجامی قدم برمی‌دارد (Specia & Gladstone, 2019). تنش بین ایران و آمریکا با سقوط هواپیمای بدون سرنشین ایالات متحده در تنگه هرمز به اوج خود رسید و پس از آن فعالیت‌های منطقه‌ای ایالات متحده و تحریم‌ها تشدید شد. با پیشرفت برنامه هسته‌ای ایران و آموزش نیروهای همسو با سیاست‌های ایران در خاورمیانه پتانسیل درگیری‌ها همچنان افزایش می‌یابد (https://www.cfr.org, 2019). ایران دارای یک تاریخ طولانی و گرانمایه است که یک هویت جمعی را تشکیل می‌دهد و فرهنگ امپریالیستی قرن ۱۹ و ۲۰ عمیقاً احساسات ضدامپریالیستی هویت ایرانی را برانگیخت. ایالات متحده با بی‌احترامی به ارزش‌ها و خواسته‌های یک ملت مستقل، تاریخ ایران را فراموش کرد. نئوامپریالیسم ایالات متحده به همراه عدم شناخت و درک از تلاش‌های دیپلماتیک جمهوری اسلامی ایران در دهه‌های گذشته باعث تقویت پایه ضدآمریکایی نظام ایران شده است. هرچند مذاکرات چند سال اخیر می‌توانست زمینه‌های بی‌اعتمادی بین دولت‌ها را کاهش دهد

اما عمل نکردن دول غربی به تعهدات برجامی خود این فرصت را نیز از بین برد (Mc Cain, 2015: 28-29). به عبارتی باید بیان کرد که اختلاف ایران و آمریکا یک اختلاف بنیادی و ساختاری است که هر روز بر دامنه آن با بهانه‌های مختلف از سوی ایالات متحده افزوده می‌شود. ایالات متحده با اتکا بر سیاست قدرت هوشمند به دنبال تغییر رفتار و نظام سیاسی ایران است که این امر به تعمیق بحران بین دو طرف منجر شده است و تنش‌های بین آن‌ها را در حوادث اخیر منطقه می‌توان مشاهده کرد مانند سقوط هواپیمای بدون سرنشین آمریکا در تنگه هرمز، انفجار تأسیسات نفتی آرامکو، درگیری‌های یمن، ناآرامی‌های سوریه و لبنان. انتظار می‌رود با خروج آمریکا از برجام ما شاهد شرایط تشدید معضل امنیت بین آن‌ها خواهیم بود.

۴. حکمرانی هوشمند الگویی برای مدیریت منازعه جمهوری اسلامی ایران در قبال ایالات

متحده

۴-۱. ایران و اتحادیه‌ها، مشارکت‌ها و نهادها: . تعداد دامنه و فعالیت سازمان‌های بین‌المللی و

مؤسسات در قرن بیستم به میزان قابل توجهی افزایش یافت. سازمان‌های بین‌المللی در سطح منطقه‌ای نیز وسیله‌ای برای همکاری‌های منطقه‌ای به منظور جلوگیری از ناسیونالیسم افراطی در حال شکل‌گیری هستند. از نظر تئوریک کارکرد اصلی سازمان‌های بین‌المللی صلح و امنیت بین‌الملل است. با در نظر گرفتن اهمیت وسعت و جایگاه سازمان‌های بین‌المللی در فرایندهای جهانی، برای واحدهای سیاسی جهان لازم است برای تضمین منافع ملی و ارتقاء اعتبار جهانی خود، با اتخاذ رویکردهای چند جانبه، در سازمان‌های بین‌المللی عضویت پیدا کنند و فعال باشند. سیاست خارجی ایران در قبال سازمان‌های بین‌المللی بسته به وضعیت کشور و دیدگاه دولتمردان همواره بین واگرایی و همگرایی در حال نوسان بوده است. تعامل همگرا با سازمان‌های بین‌المللی می‌تواند به ارتقاء منافع و امنیت ملی ایران کمک کند و علاوه بر آن در زمینه‌های مختلف می‌تواند فرصت‌هایی برای روابط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی ایران فراهم کند سازمان‌ها و مؤسسات بین‌المللی از جایگاه والایی در رویکردهای چندجانبه و منطقه‌ای سیاست خارجی ایران برخوردارند. ایران به دلیل موقعیت ژئوپلیتیکی که دارد باید موقعیت سازمان‌های بین‌المللی را در سیاست خارجی خود در نظر بگیرد (Karimifard, 2018: 35-37). ایران عضو منشور سازمان ملل متحد و کلیه آژانس‌های تخصصی آن از جمله آژانس انرژی اتمی است. ایران همچنین یکی از بنیانگذاران سازمان کنفرانس اسلامی است که باعث تقویت همبستگی بین کشورهای دارای دین اسلام شده است و همچنین از مؤسسان و بنیانگذاران اوپک می‌باشد (realiran.org, 2011). تعامل قابل توجه ایران

و سازمان‌های بین‌المللی مانند: سازمان ملل، اتحادیه اروپا، اتحادیه اقتصادی اوراسیا، دادگاه بین‌المللی جنایی، جنبش عدم تعهد و سازمان همکاری شانگهای در سال‌های اخیر موجب ارتقاء جایگاه بین‌المللی ایران شده است؛ اما رویکرد کلی به برخی نهادهای دیگر مانند شورای همکاری خلیج فارس و اتحادیه عرب تحت تأثیر رقابت‌های ایران و عربستان قرار گرفته است. ایالات متحده در سال ۲۰۱۷ تا کنون سعی کرد مانع همکاری ایران با آژانس انرژی اتمی شود اما گزارش‌های منتشر شده توسط مدیرکل آژانس تایید کرد که ایران تعهدات خود در برجام را انجام داده است و عملاً تلاش‌های ترامپ را خنثی کرد (Khoshandam, 2018). در این راستا باید بیان کرد که همانطور که آمریکا از نهادهای بین‌المللی چون شورای امنیت، آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، سازمان ملل و ... علیه ایران استفاده می‌کند ایران نیز باید از تریبون‌ها و ظرفیت‌های این نهادها برای به کرسی نشاندن حرف و عمل خود استفاده کند و مشروعیت خواسته‌های خود را به جهانیان بفهماند تا افکار عمومی که علیه ایران شکل گرفته است شکسته شود و فضای تعاملی ایجاد شود.

۴-۲. ایران و توسعه جهانی: سازمان ملل متحد توضیح می‌دهد که توسعه پایدار مجموعه از روش‌های

ایجاد و تداوم توسعه است که به دنبال آن شاهد رفع فقر، ایجاد معیارهای عادلانه زندگی و برآوردن نیازهای اساسی همه مردم هستیم و همچنین باید ترتیباتی برای جلوگیری از برگشت آن‌ها اتخاذ کرد. به همین منظور لازم است رویه‌های سیاسی مناسبی در پیش گرفت، از خسارت به سرمایه طبیعی جلوگیری کرد و در راستای احیای آن اقدام نمود. توسعه پایدار شامل تجدید رشد، ایجاد تغییر کیفیت در رشد، بهداشت فاضلاب‌ها، بهبود مصرف انرژی، آب، غذا، حفظ تعادل جمعیتی حفظ، بهبود منابع طبیعی، مدیریت خطرات و تجدید فناوری‌ها، ظهور اقتصاد زیست‌محیطی در فرآیند تصمیم‌گیری است (Samari, 2012: 207-208). ایران ۱۶۴۸۰۰۰ کیلومتر مربع مساحت دارد. نیمه خشک و دارای تنوع اقلیمی است. رشته کوه البرز در شمال کشور با کوه دماوند، بالاترین قله آن، در ۵۶۷۱ متر از سطح دریا واقع شده است. کوه‌های زاگرس از شمال غربی تا جنوب شرقی امتداد دارند. مناطق میانه و شرقی ایران کوهستانی با قله‌های کمتری کوهستانی است. به جز سواحل شمالی و جنوبی که رطوبت زیاد در آن شایع است، رطوبت و بارندگی از شمال به جنوب و همچنین از شرق به غرب پایین‌تر است و کشاورزی جزء عمده‌ترین فعالیت اقتصادی شمال و غرب محسوب می‌شود (https://sustainabledevelopment.un.org, 2006). بر اساس اعلام بانک جهانی ایران با جمعیتی بیش از ۸۰ میلیون نفر دومین کشور پرجمعیت منطقه پس از مصر، دومین اقتصاد بزرگ در خاورمیانه و آفریقای شمالی است (Specia &

(Gladstone, 2019). میراث فرهنگی غنی ایران پتانسیل قابل توجهی برای توسعه بخش گردشگری دارد. با تقویت این پتانسیل ها ایران می تواند هدف ۲۰ میلیون گردشگر خارجی تا سال ۲۰۲۵ باشد که این امر نیازمند همکاری بین بخش های داخلی و خارجی (یونسکو) است (UNDAF, 2015: 5). حکمرانی هوشمند در ایران با اثر مثبت بر رشد اقتصادی به ثبات سیاسی منجر می شود، توجه به محیط زیست در این نوع حکمرانی می تواند باعث جذب سرمایه گذاری داخلی و خارجی و در نهایت رشد اقتصادی شود و در مرحله بعد باید با فساد برخورد کنند و به کنترل مؤثر آن اقدام کنند، همچنین لازم است در ایران کیفیت قوانین را بهبود ببخشند تا حاکمیت قانون ترویج پیدا کند که لازمه آن ایجاد زمینه های فرهنگی رعایت قانون است. توسعه منابع انسانی در ایران باید بسیار مورد توجه قرار گیرد و زمینه های ایجاد فعالیت های اقتصادی و سرمایه گذاری مهیا شود همچنین با سیاست گذاری مناسب کارایی در ارگان های دولتی و نهائتا موانع کارآفرینان و خلاق آن در جامعه به حداقل برسانند و رفع شود. در این صورت می توان امیدوار بود که ایران در مسیر توسعه پایدار قرار بگیرد (Mohammadi, 2014: 325). درواقع باید گفت که سیاست خارجی و دیپلماسی ما بازتابی از شرایط داخلی است؛ پس تا زمانیکه اقدام جدی در راستای اصلاح ساختارهای داخلی صورت نگیرد سیاست خارجی ما نیز به دلیل نداشتن قدرت چانه زنی مبتنی بر ساختارهای داخلی نمی تواند در مسیر درستی قرار بگیرد. از اینرو لازم است ایران در راستای تقویت سرمایه اجتماعی، مشارکت سیاسی، ایجاد فضای گفتگو و تعامل بیشتر، پاسخگویی مؤثر دولت نسبت به خواسته های شهروندان، شفافیت در سیستم اقتصادی و سیاسی کشور به ویژه در میان مسئولان و... اقدام جدی انجام دهد تا هم ثبات سیاسی کشور ارتقاء یابد هم دستگاه سیاست خارجی با پشتوانه مردم قدرت چانه زنی خود را افزایش دهد

۴-۳. **ایران و دیپلماسی عمومی:** در دنیای امروز، تصور و اعتبار یک کشور در افکار عمومی مهم تر است؛ از اینرو از بسیاری از کشورها تلاش دارند که بر افکار عمومی تأثیر و در شکل گیری آن نقش داشته باشد. ایران نیز به دنبال معرفی برنامه های اسلامی و صدور الگوی انقلاب اسلامی و جهان و تأثیرگذاری بر افکار عمومی جهانی است. اما با توجه به اشتراکات مذهبی، فرهنگی و جغرافیایی، جنوب غرب آسیا در اولویت دیپلماسی ایران قرار دارد. ایران همواره به دنبال مشارکت سیاسی و دیپلماتیک در منطقه بوده است و آن را از طریق دیپلماسی عمومی در سیاست خارجی خود در کشورهای مختلف منطقه دنبال کرده است. هرچند که ایران باید اصلاحاتی در روند خود ایجاد کند اما بسیاری از پژوهشگران معتقدند که دیپلماسی عمومی ایران در منطقه نسبت به ایالات متحده

موفق‌تر عمل کرده است. دیپلماسی عمومی ایالات متحده در منطقه بسیار سازمان‌یافته و تخصیص‌یافته عمل کرده است اما دستاوردهای مطلوبی را به دست نیاورده‌اند، این در حالی است که دیپلماسی ایران فاقد سازماندهی و انسجام است اما وضعیت مطلوب‌تری به دلیل زمینه‌های فرهنگی- اسلامی در جنوب غرب آسیا دارد. هدف اصلی مردم ایران از دیپلماسی عمومی ارائه یک الگوی موفق اسلامی- ایرانی از انقلاب ایران به منطقه و جهان است تا به واسطه آن مشخص کند که ایران به عنوان کشوری که فاقد استقلال واقعی بوده و به کشورهای غربی متکی بوده است در جستجوی استقلال واقعی، انقلاب ایران را رقم زده‌اند (Ahadi, 2013: 105 & 107 & 115).

دیپلماسی عمومی بخش مهمی از سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران است. ایران از دیپلماسی عمومی به عنوان ابزاری برای قدرت نرم استفاده می‌کند. پدیده جهانی شدن و انقلاب مداوم در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات بر اهمیت دیپلماسی عمومی افزوده است. کارشناسان روابط بین‌الملل معتقدند: دیپلماسی عمومی باید در راستای تقویت منافع ملی کشورها به کار گرفته شود. جمهوری اسلامی ایران عمدتاً با تمرکز بر پدیده صدور انقلاب، دیپلماسی عمومی را نیز در همین راستا به کار گرفته است اما ظرفیت‌های این ابزار بسیار گسترده‌تر است که ضرورت دارد ایران به همه ابعاد این ظرفیت توجه کند. رهبر معظم انقلاب آیت الله خامنه‌ای خطاب به مقامات وزارت خارجه بیان کردند: «جمهوری اسلامی پیام‌ها و ایده‌هایی برای گفتن دارد اما آن‌ها باید به شیوه‌های هنری و موثر گفته شود.» اصغری رئیس سابق واقع سازمان فرهنگ و ارشاد اسلامی ایران از مقام معظم رهبری روایت می‌کند که به وی دستور داده بودند که از طریق تبلیغ برای تقویت قدرت معنوی ارزش‌های انقلاب تلاش کند. ایراد سخنرانی به زبان عربی در زمان بیداری اسلامی توسط مقام معظم رهبری با مردم منطقه نیز در همین راستا قابل تحلیل است. منابع قدرت نرم در ایران به پنج دسته تقسیم می‌شود:

- دانش اسلامی و ارزش‌های شیعه؛
- میراث فرهنگ فارسی و شخصیت‌های تاریخی؛
- هنرهای فارسی مانند فیلم، موسیقی و صنایع دستی؛
- منابع تخصصی مانند: باستان‌شناسی حوزه‌های علمیه، مراکز تحقیقاتی و نسخه‌های خطی؛ و
- منبع رسانه‌ای مانند رادیو، تلویزیون و شبکه‌های اجتماعی. به همین ترتیب افسانه‌های سده منبع دیپلماسی عمومی ایران را مشخص می‌کند: اول، منابع تمدن قدیمی ایران است که استدلال می‌کند: «ایران دارای آداب و رسوم و سنت‌ها، هنرها و ... است. خصوصیات ملی که با آن می‌توان آبروی ملی و فرهنگی ایران را تقویت کرد». منبع دوم، تفکر شیعه است. به گفته احدی تشیع هویت جداگانه‌ای به

ایران در مقابل سایر کشورهای مسلمان اعطا کرده است. وی پیروان شیعه در سایر کشورها را یک عامل مهم در خدمات عمومی می‌داند و سوم، سیاست‌های ایران مانند سیاست ضدامپریالیستی آن است که ایران خواستار اصلاح این سیاست‌ها است. با استناد به منابع فوق، فیروزآبادی پیشنهاد می‌کند که دیپلماسی عمومی در موارد زیر باید دنبال شود:

- تأسیس مراکز مطالعات شیعه و اعطای بورس تحصیلی به دانشجویان علاقه‌مند به تحصیل در حوزه فرهنگ، تمدن و دین ایران؛
- تأسیس مراکزی در دانشگاه‌ها و مؤسسات تخصصی سراسر جهان برای آموزش زبان و ادبیات فارسی؛
- برگزاری جشنواره‌های فرهنگی مانند جشنواره‌های فیلم، موسیقی و نمایشگاه‌های هنری مانند عکس، خوشنویسی و ...؛
- ایران باید فعالیت‌های فرهنگی مشترکی همچون: کارگاه‌ها، مبادله موزه، تبادل فرهنگی و ... انجام دهد تا حساسیت و سوءظن نسبت به فعالیت‌های فرهنگی ایران به حداقل برسد؛
- به طور فعال برنامه‌های علمی- فرهنگی در جهان برگزار کند؛
- ایران باید شخصیت‌های شاخص و تاریخی خود را از طریق سازمان‌های فرهنگی جهانی مانند یونسکو به دنیا معرفی کند؛ و
- ایران از فناوری اطلاعات و ارتباطات نوین استفاده کند. مانند ایفای نقش فعال در فضای سایبر، ارائه دوره- های آموزش آنلاین، ایجاد کانال‌های ماهواره‌ای (Bani Kamal, 2018: 23-30).

۴-۴. **ایران و همگرایی اقتصادی:** نظام بین‌الملل دستخوش تحولات مهمی شده که منجر به تقویت دیپلماسی اقتصادی در سیاست خارجی کشورها شده است. تغییر سیستم بین‌المللی از دو قطبی به چند قطبی و تقویت وابستگی متقابل بین کشورها به ویژه در حوزه اقتصادی از مهم‌ترین تحولات سیستم بین‌الملل پس از جنگ سرد است. یک ویژگی مهم این دوره تأکید بر همکاری‌های بین‌المللی به ویژه همکاری‌های اقتصادی است. در دهه‌های اخیر اهمیت مسائل اقتصادی برای ایران مضاعف شده است؛ به ویژه پس از تشدید تحریم‌ها، جمهوری اسلامی ایران سیاست‌های تقویت اقتصاد ملی را اتخاذ کرده است. در همین راستا مقام معظم رهبری سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی را در فوریه سال ۲۰۱۴ اعلام کردند. ماده ۱۲ این سند به وضوح به دیپلماسی اقتصادی اشاره دارد که مطابق آن استفاده از دیپلماسی اقتصادی برای حمایت از اهداف اقتصادی و کاهش مشکلات اقتصادی باید در دستور کار سیاست خارجی ایران قرار گیرد. در بند ۱۰ آن بر روابط اقتصادی با سایر کشورها تأکید می‌شود این سیاست‌ها بر بهره‌مندی از ظرفیت‌های بین‌المللی و منطقه‌ای سازمان‌ها، افزایش خدمات مالی خارجی، توسعه زیرساخت‌های ترانزیت، تشویق سرمایه‌گذاری خارجی، برنامه‌ریزی برای تولید ملی مناسب با

نیازهای صادرات و ... تأکید دارد. ایران دارای مزایای بسیاری در دیپلماسی اقتصادی خود است: موقعیت جغرافیایی مهم ایران در منطقه استراتژیک جنوب غرب آسیا و هم مرز بودن آن با خلیج فارس و خزر و ارتباط ژئوپلیتیکی آن با آسیای مرکزی و قفقاز، هم مرزی ایران با ۱۵ کشور مختلف، داشتن ۹ درصد از ذخایر نفت و ۱۸ درصد از ذخایر گاز جهان و منابع معدنی فراوان، موقعیت حمل و نقل مهم در چهارراهی شرق به غرب و شمال به جنوب (دسترسی به آسیای میانه، قفقاز و روسیه، خلیج فارس و آبهای بین‌المللی و دریای عمان)، داشتن بازار بزرگ نیروی کار فراوان و جوان و ... این ظرفیت‌ها می‌تواند باعث جذب سرمایه‌گذاران فراوانی شود و راه همکاری اقتصادی ایران با جهان را هموار کند (Amiri, 2016: 54-59). مناطق آزاد تجاری می‌تواند درهای برگشت ایران به اقتصاد بین‌الملل باشد. این مناطق می‌تواند صادرات متنوع نفت و سایر محصولات را ایجاد کند و میزان شغل‌ها را افزایش دهد. از سویی تغییر سیستم بانکی و رفع محدودیت‌های بانکی، تقویت بخش خصوصی، اصلاح قوانین گمرکی، دخالت کمتر دولت در اقتصاد، ایجاد زمینه‌های جذب سرمایه‌گذاری و ... می‌تواند باعث ارتقاء جایگاه اقتصادی ایران در شرایط حاضر شود (Ansari & Sadjed, 2014: 102-103). همانطور که اشاره شد اقتصاد مقاومتی از سوی رهبر معظم انقلاب به عنوان الگویی برای پیشرفت اقتصادی ایران مطرح شد. از اوایل انقلاب تا کنون سعی شد مدل‌های اقتصادی که در سایر کشورهای پیشرفته اعمال شده است در ایران نیز پیاده شود اما آنچه در این بین نادیده گرفته شد طراحی مدل بومی اقتصاد ایران است که پژوهشگران حوزه اقتصادی با بررسی الگوی اقتصاد مقاومتی به این نکته اذعان دارند که این الگو براساس شرایط بومی کشور تعریف شده است و می‌تواند راه‌حل برون رفت از وضعیت کنونی باشد. از اینرو لازم است سیاستگذاران در اعمال آن نهایت تلاش خود را انجام دهند.

۴-۵. ایران و تکنولوژی و نوآوری: ایران در حوزه تحقیقات، فناوری و صنعت پیشرفت‌های چشمگیری

داشته است و در مقایسه با سایر کشورهای منطقه، خود را متعهد به توسعه یک سیستم نوآوری ملی پویا کرده و به طور پیوسته در حال پیشروی به سمت نوآوری و اقتصاد دانش بنیان بوده است و در دوره‌های تحریم عزم خود را برای رسیدن به این هدف تقویت کرد. در حال حاضر ایران باید به دنبال تقویت ظرفیت تولید خود باشد و همکاری‌های بین‌المللی را برای تبادل فناوری، دانش و فعالیت‌های نوآورانه برای رشد اقتصادی و توسعه پایدار تشویق کند. از اینرو سیاست توسعه ملی ایران باید با هدف تغییر کشور از یک اقتصاد مبتنی بر منابع طبیعی به سمت اقتصاد مبتنی بر دانش و فناوری تعریف شود. در دهه‌های اخیر رتبه ایران در انتشارات، سطح آموزش عالی، صادرات، و زیرساخت‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی در سطح جهانی ارتقاء یافته، از جمله در حوزه‌های فناوری نانو، بیوتکنولوژی و انرژی تجدیدپذیر. رتبه فارغ‌التحصیلان مهندسی را دارد، زیرساخت‌های مبتنی بر ارتباطات گسترش یافته

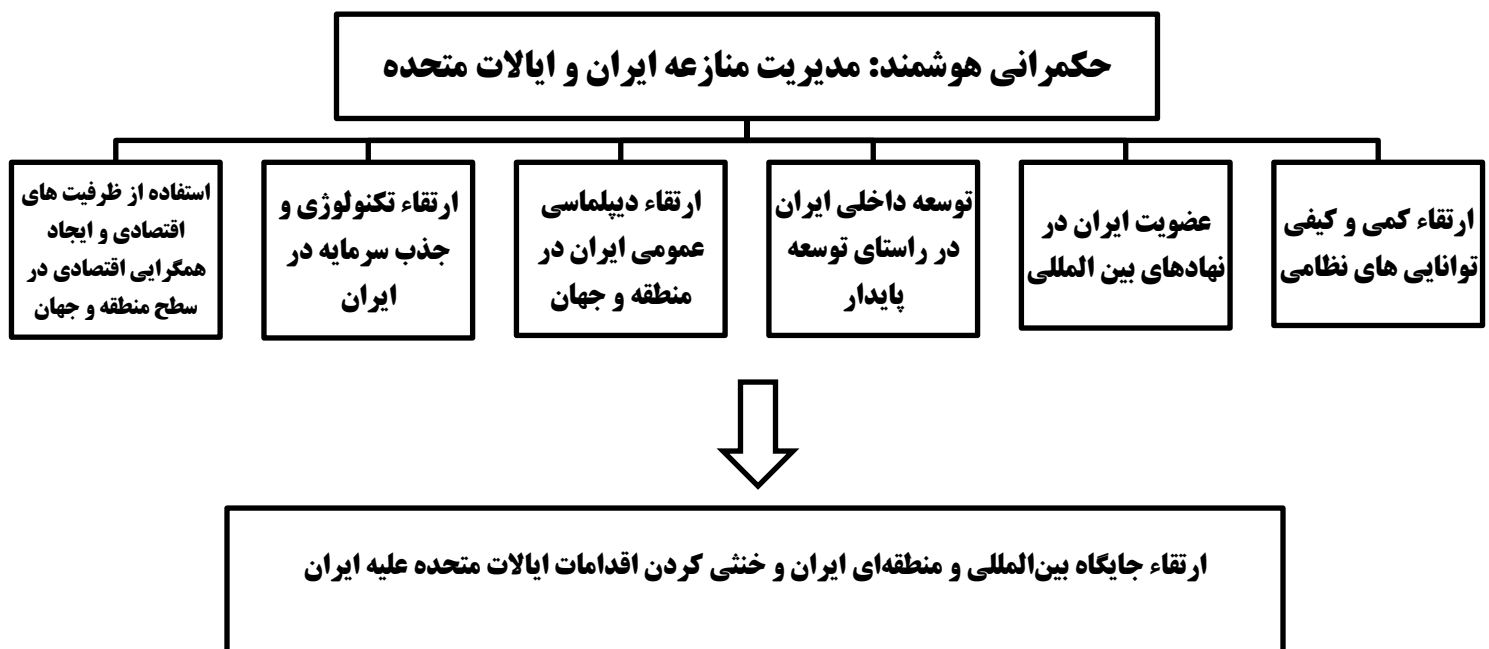
است و کاربران اینترنت و فضای مجازی به شدت در حال افزایش است، اما هنوز برای تسهیل تجارت الکترونیک، دولت الکترونیک و بهبود فناوری اطلاعات و ارتباطات به سرمایه‌گذاری بالاتری نیاز است. ایران باید به سرعت بهره‌وری را بهبود بخشد، صنعت را مدرن و تقویت کند، بین سیاست‌های فناوری و سایر زمینه‌های مهم سیاست ملی به منظور ایجاد اثرات مثبت اقتصادی انسجام ایجاد کند (UNCTAD, 2015: ix & x). بخش پتروشیمی ایران با دسترسی به مواد اولیه از پتانسیل عظیمی برخوردار است و تقاضای فزاینده در سراسر جهان برای محصولات پتروشیمی ایران وجود دارد. به همین دلیل، این بخش باید گسترش یابد و سرمایه‌گذاری‌های لازم در آن انجام شود؛ اما این بخش در نوآوری سیستم‌ها و تکنولوژی نقایص متعددی دارد. سیستم‌های نوآوری در نفت و گاز و پتروشیمی در اختیار دولت است که برای به روز کردن آن‌ها به طور مداوم، نیاز است بخش خصوصی وارد این حوزه شود؛ با این کار زمینه سرمایه‌گذاری و انتقال فناوری از شرکت‌های خارجی ایجاد می‌شود و با رقابت آنها کیفیت تکنولوژی‌ها و تولید ارتقا می‌یابد. از سویی لازم است که بین دانشگاه‌ها و بخش‌های تولید و توزیع ارتباط تنگاتنگ شکل بگیرد تا بخش‌های مذکور از نتایج تحقیقات دانشگاه‌ها در حوزه‌های مختلف از جمله فناوری استفاده کنند (UNCTAD, 2005: 71-74). درواقع باید گفت که سرمایه و تکنولوژی دو مؤلفه اساسی پیشرفت کشورها است. ایران نیز باید در راستای ارتقاء تکنولوژی و جذب سرمایه اقدامات لازم را انجام دهد که به آن‌ها اشاره شد.

۶-۴. ایران و قدرت نظامی: نیروهای مسلح ایران، شامل نیروی انتظامی ارتش و سپاه پاسداران انقلاب

اسلامی است که پرسنل آن حدود ۵۲۳ هزار نفر با ۳۵۰ نیروی ذخیره است. بودجه دفاعی ایران در سال ۲۰۱۸ بیش از ۱۵/۵ میلیارد پوند بود و حدود چهار و نیم درصد از تولید ناخالص داخلی برای دفاع هزینه می‌شود. نیروهای مسلح ایران در حوزه‌های مختلف هوایی، زمینی، دریایی و سایبری پیشرفت‌های چشمگیر را داشته اند؛ موشک‌های بالستیک خود را با برد ۲۰۰۰ کیلومتر مانند سجیل توسعه دادند، در نیروی دریایی نشان داده‌اند که قابلیت پرتاب موشک‌های کروز را دارند و در حوزه هوایی نیز در حال ارتقای فناوری هواپیماهای بدون سرنشین خود هستند (https://www.forces.net, 2019). بر اساس رده‌بندی سایت گلوبال فایر پاور در سال ۲۰۱۹ قدرت نظامی ایران در رتبه چهاردهم جهان قرار گرفتند (https://www.globalfirepower.com, 2019). هرچند ایران در حوزه ارتقاء سلاح‌های نظامی و بومی‌سازی آن و افزایش توانایی خود در جنگ نامتقارن موفق عمل کرده است اما باید به ابعاد مختلف تهدیدها و ضرورت بروزرسانی خود برای مقابله با این تهدیدها توجه داشته باشد. نیروی نظامی ایران

باید قادر به نوسازی خود باشد، به همین دلیل به یک پایگاه صنعتی سالم و متنوع نیاز دارد تا بتواند فناوری‌های نوظهور و مرتبط با جنگ را توسعه داده و به کار ببرد و یک کشور امن‌تر و مرفه را ایجاد کند از اینرو ضرورت داره به ابعاد سایبری، پدافند غیرعامل، فناوری‌های اطلاعاتی و بطور کلی حوزه‌های نوین توجه بیشتری داشته باشد و به آموزش نیروهای متخصص بپردازد.

مدل مفهومی پژوهش

از زمان وقوع انقلاب اسلامی ایران آمریکا با اعمال فشارهای چند جانبه به بهانه‌های مختلف مانند: بنیادگرایی اسلامی، حمایت از تروریسم، برنامه هسته‌ای و ... تحریم‌های بی‌سابقه‌ای را علیه ایران اعمال کرده است و از طریق رسانه‌ها و شبکه‌های گسترده‌ای که در اختیار دارد افکار عمومی جهان را نسبت به ایران حساس کرده و از ایران یک چهره جنگ‌طلب ساخته است. در چنین شرایطی ایران باید به دنبال خنثی کردن اقدامات ایالات متحده چه در عرصه داخلی و چه در عرصه خارجی باشد. از این رو پژوهش حاضر با ارائه مدل مفهومی جدیدی تحت عنوان «حکمرانی هوشمند» به دنبال تبیین این مهم بود که: ایران می‌تواند در مقابل ایالات متحده اقدام مقابله به مثل انجام دهد و از ابزارهای بین‌المللی و داخلی با هدف خنثی کردن اقدامات آمریکا استفاده کند. از این رو پیشنهاد شده است: اولاً، ایران با عضویت در سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای حرف و ماهیت واقعی خود را به جهان معرفی کند و از سایر ظرفیت‌های این نهادهای بین‌المللی مانند فرصت‌های اقتصادی و سیاسی استفاده نماید؛ ثانیاً با در نظر گرفتن ظرفیت‌های بالقوه داخلی که ایران آن‌ها را به بالفعل تبدیل کند و شرایط توسعه ایران فراهم شود که قطعاً نیازمند تلاش فراوانی خواهد بود؛ ثالثاً، از موقعیت ژئوپلیتیکی و همسایگی خود با کشورهای اطراف استفاده کرده و همگرایی اقتصادی در این منطقه را افزایش دهد. ایران ظرفیت‌های اقتصادی بالقوه فراوانی دارد که باید از یک سو این ظرفیت‌ها را شناسایی کرده و به دیگران نشان دهد و از سوی دیگر با سیاستگذاری مناسب، زمینه جذب فعالان اقتصادی برای استفاده از این ظرفیت‌ها را فراهم کند و محدودیت‌های اقتصادی را به کمترین حد ممکن برساند؛ رابعاً، آنچه که برای ایران بسیار اهمیت دارد استفاده از تکنولوژی‌های به روز در تمامی قسمت‌های کشور است اعم از بخش تولیدی، ارتباطی، توزیعی، دولت و ... که سرعت پیشرفت را قطعاً مضاعف خواهد کرد و از سویی با تقویت ساختارهای داخلی، قدرت چانه زنی ایران نیز در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی افزایش می‌یابد؛ خامساً، همانطور که گفته شد ایران از زمینه‌های بسیار خوبی برای اعمال دیپلماسی عمومی از طرف دولت و مردم دارد. لازم است ظرفیت‌های این حوزه شناسایی و به منصفه ظهور برسد از جمله آنکه در حوزه ارتباطات می‌توان به مردم ایران در انتقال فرهنگ و تمدن اسلامی- ایرانی اعتماد کرد و اجازه داد تا با سایر مردم جهان ارتباط برقرار کنند و چهره واقعی فرهنگ اسلامی- ایرانی به جهان شناسانده شود، سادساً باید جنبه‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری قدرت نظامی خود را ارتقاء ببخشد. با اعمال این نوع حکمرانی می‌توان اقدامات ایالات متحده علیه ایران در منطقه و جهان را خنثی کرد و شرایطی ایجاد کرد تا ایران به طور فعال در برنامه‌های مختلف بین‌المللی شرکت کنند که موجب پیشرفت همه جانبه ایران خواهد شد.

1. Ahadi, Afsaneh, (2013), "Public Diplomacy in the Middle East: A Comparative Analysis of the U.S. and Iran", *Iranian Review of Foreign Affairs*, Vol. 4, No. 1, pp. 105-128.
2. Amiri, Mehdi, (2016), "Economic Diplomacy in Iran Foreign Policy after Nuclear Deal (With An Emphasis on Iran-EU Relations)", *Middle East Political Review*, Vol.5, No.1-2, pp 51-64.
3. Ansari, Sina; Sadjed, Ariane, (2014), "Iran and the Global Economy: Petro Populism, Islam and Economic Sanctions", *Journal of International and Global Studies*, Vol 7, Number 2, pp102-103.
4. Armitage, Richard L.& Nye, Joseph (2007), *Csis commission on smart power: A smarter, more secure America*, the Center for strategic and international studies, Washington, D.C.2006
5. Bani Kamal, Abdol Moghset,(2018), " Evaluating the Islamic Republic of Iran's Public Diplomacy", *International Journal of Political Studies*, Vol 4, Issue 2, pp 22-39.
6. "Confrontation Between the United States and Iran", (2019), Available at: <https://www.cfr.org>
7. Energy and Sustainable Development in Iran,(2006), *HELIO International*, Available at: <https://sustainabledevelopment.un.org>
8. Gouré, Daniel, (2018), "Winning Future Wars: Modernization and a 21st Century Defense Industrial Base", Available at: <https://www.heritage.org>
9. Hussain, Nazir,(2015)," US-Iran Relations: Issues, Challenges and Prospects", *Policy Perspectives*, vol.12, no.2, pp.29-47.
- 10."International Organizations", (2011), Available at: <http://realiran.org>
- 11."Iran: Eight Things To Know About The Country's Military", (2019), Available at: <https://www.forces.net>
- 12.Karimifard, Hossein,(2018), " Iran's Foreign Policy Approaches Toward International Organizations", *Journal of World Sociopolitical Studies*, Volume 2, No. 1, pp 35-68.
- 13.Katzman, Kenneth, (2019), " U.S.-Iran Tensions Escalate", *Congressional Research Service*, pp 1-2.
- 14.Keping, Yu,(2018), " Governance and Good Governance: A New Framework for Political Analysis", *Soc. Sci*, No 11, pp1-8.

15. Khoshandam, Behzad, (2018), " Iran and International Organizations in 2017", Available at: <http://www.iranreview.org>
16. McCain, Chase, "The History of US-Iran Relations and its Effect on the JCPOA Negotiations" (2015). *Independent Study Project (ISP) Collection*, pp 1-32.
17. Medeiros, Sabrina E.; Ayres Pinto, Danielle J., (2011), "International Reputation and Smart Power: Brazil' strategies lumping together reliability and power projection", Available at: <http://web.isanet.org>
18. Mohammadi, Roohollah; Bidabad, Bijan; Sherafti, Mahshid, (2014), " Good Governance, Economic Growth and Human Resource Development IN Iran", *Indian J.Sci.Res.* Vol 5, No 1, pp 321-326.
19. Pereira, G. V., Parycek, P., Falco, E., & Kleinhans, R. (2018). "Smart governance in the context of smart cities: A literature review", *Information Polity*, *forthcoming*, pp 1-40.
20. Samari, Milad, (2012), " Sustainable Development in Iran: a Case Study of Implementation of Sustainable Factors in Housing Development in Iran", *International Conference on Management and Education Innovation IPEDR*, vol.37, pp 207-211.
21. Sheng, Yap Kioe, (2017), "What is Good Governance?", *United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific*, pp 1-3.
22. Specia, Megan; Gladstone, Rick, " The Tension Between America and Iran, Explained", Available at: <https://www.nytimes.com/2019/05/16/>
23. UNCTAD, Science, (2005), *Technology and Innovation Policy Review The Islamic Republic of Iran*, United Nations.
24. UNCTAD, (2015), *Science, Technology and Innovation Policy Review – Islamic Republic of Iran United*, United Nations Publication.
25. United Nations Development Assistance Framework (UNDAF), (2015), "Islamic Republic of Iran", Available at: <https://www.unicef.org>
26. Wilson, Ernest J., (2008), "Hard Power, Soft Power, Smart Power", *SAGE Journals*, Vol 616, pp 110-124.
27. "2019 Military Strength Ranking", (2019), Available at: <https://www.globalfirepower.com/countries-listing.asp>

